

Píše Michael Špirit

(E*forum, 27. 04. 2011)

U holanovských výzkumů Vladimíra Křivánka jsme se zastavili už před osmi lety (viz Kritická Příloha Revolver Revue č. 25 z března 2003 → Počátky potíží, 2006, s. 188–190). Nad knihou **Vladimír Holan básník**, vydanou na konci roku 2010, v níž se tehdy recenzovaný úryvek nachází cca na s. 167–172, není třeba vyslovené závěry o zbytečném kompilátu a naprosté vykladačské nenápaditosti nejen korigovat, ale dokonce ani rozšiřovat. Překvapivé jsou na monografii jen tzv. vnější ukazatele: její korpulentnost (428 stran, rozměry 26 x 22 cm, váha přes půldruhého kilogramu) a okázalost, připomínající spíše výtvarnou publikaci (gramáž papíru a za četnými vakátovými stránkami reprodukováné „fotografické obrazy“ Petry Růžičkové, jež dle autora „dokreslují náladu i obsahové směřování textu“ – nad souvislostmi Křivánkova úmorného výkladu a fotografických cyklů nazvaných třeba „Mlčenlivé tvary“ nebo „Obyčejné experimenty“ by se tak dalo nepěkně vtipkovat); knihu v typografické úpravě Petra Donáta vydal Aleš Prstek, firma naloživší od roku 2009 čtyři tituly, z toho dva Křivánkovy. Položíme-li vedle této monografie například práce o Holanovi od Přemysla Blažíčka (1991) nebo Jiřího Opelíka (2004), vydané sice jako brožované, bez doprovodu uměleckých fotografií a podpory grantů a výzkumných záměrů, ale zato psané z vnitřní potřeby a originálně poznávající Holanovo dílo, lze si pro honosnou výpravu Křivánkovy publikace představit jen dva vzájemně se doplňující důvody:

- (a) velkolepou vnější podobou zakrýt uspávající bezmocnost pojednání,
- (b) proinvestovat přidělené peníze.

Nebylo-li možné se s Křivánkovým výkladem setkat v jeho deklarovaných intencích (autor píše v závěru práce, že byl veden snahou být nejen přesný a spolehlivý, ale také múzický, neboť je přesvědčen, že „o poezii se má psát citlivě a vnímavě“), má smysl podívat se na knihu Vladimír Holan básník aspoň jako na řemeslný výrobek, jako na projev literárněvědné profese. Text vlastního pojednání má 227 stran a je opatřen – rozepíšme to raději slovy – devíti sty sedmnácti poznámkami pod čarou. Takový počet odkazů (který by nobilitoval jako odbornou snad jakoukoli práci) naznačuje, že výklad se buď doširoka opírá o literaturu předmětu, a/nebo autor vede „pod čarou“ rozsáhlé, k „hlavnímu“ textu paralelní pojednání (pověstná je v tomto ohledu Šaldova první kritická studie o 43 stranách knižního formátu s 59 textovými – tedy nikoli bibliografickými – poznámkami). Žádný zákon nebo norma na to není, ale už podle vztahu poznámek k textu, stejně jako dle formy bibliografických záznamů (umístěných v úplném znění či ve zkrácené podobě buď pod čáru, anebo do hlavního výkladu) se v oboru pozná, jakou má autor základní strukturní představu o svém díle a kudy chce čtenáře vést.

U Křivánka je to tak, že z výše uvedeného ohromujícího počtu poznámek je jich pouze dvacet tři „textových“, zbytek tvoří mechanicky vypisované úplné bibliografické záznamy, jejichž devět desetin představují odkazy k citátům z Holanova díla dle druhého vydání básnickových Spisů, a to i tam, kde se po sobě cituje z identického svazku (nejdelší je zřejmě šňůra 26 odkazů na „Holan, Vladimír: Spisy 4, Na celé ticho, Praha-Litomyšl 2000“, u nichž se liší jen závěrečný stránkový údaj). Badatel, který ke své práci připojuje rozsáhlé seznamy sekundární literatury (zde je to na s. 312–366), obvykle uvádí bibliografický záznam ve zkráceném znění, aby svůj výklad nezdržoval nefunkčními opakujícími se údaji, jež jsou k nalezení v aparátu jeho knihy, a neodváděl čtenářovu pozornost k podružnostem. Neúnavné duplikování informací připomíná u Křivánka práce netalentovaných začátečníků, kteří s obrovskou motivací a extrémní akribií dokumentují významovou vyprázdněnost svých interpretačních pokusů.

Od s. 229 jsou připojena Kalendária Holanova života (do s. 268) a díla (do s. 299), která představují nejzajímavější část knihy. Bohužel tu už řadu let slouží podobně koncipované chronologie (ve výboru z Holana Mušle, lastury a škeble..., 1985; ve sborníku k výstavě k 100. výročí Holanových narozenin Noční hlídka srdce, 2005) a především je k dispozici Justlův podrobný životopis (in V. Holan: Bagately, 1988, viz [echo z 15. 2. 2011](#)) – o ideovém nebo vlastním autorském vkladu lze proto v tomto punktu u Křivánka mluvit jen s jistými rozpaky. – Obě chronologie sestávají z heslovitého textu na levé stránce a (až na jednu čistě textovou dvoustranu) z obrazového doprovodu na straně protilehlé. Velký formát knihy byl přitom vhodnou možností pro propojení obou chronologií, reprodukce fotografických portrétů nebo momentek a obálek či titulních listů Holanových knih by však musely být zmenšeny. Větší vadou ale je, že u reprodukcí nejsou jmenováni původci – fotografové, jimž Holan pózoval, a typografové nebo ilustrátoři jeho knih (jsou uvedeni až v soupisu Holanových knih na s. 302–312). Zatímco u životní chronologie je ukončení rokem 1988, kdy umírá básníková manželka, docela logické, kalendárium tvorby, uzavřené rovněž rokem 1988, kdy je dokončena první edice Holanových spisů, mohlo být dovedeno do současnosti – pro Křivánka by to ale znamenalo podstoupit primární literárněhistorický výzkum a kritiku pramenů, nikoli jen přebírat údaje již zhodnocené.

Původcem Bibliografie (s. 301–425), tedy bezmála třetiny Křivánkovy knihy, je Jan Hejk. Autor v úvodu jeho práci představuje jako „zcela ojedinelou holanovskou bibliografii“. Je sympatické, že Křivánek Hejkovu práci rovnou nepodepisuje, jak to v akademickém světě profesori zpravidla dělávají, ale jinak má bibliografie vlastnosti analogické manickému indexování Křivánkova „hlavního“ textu. Je rozdělena do jednatřiceti oddílů: pomineme-li části převzaté – a jen jinak strukturované – ze Soupisu původního díla Vladimíra Holana, jež sestavil Emanuel Macek (in V. Holan: Bagately, 1988, s. 29–118), zůstanou oddíly 10–24, přinášející sekundární literaturu v členění dle žánrů nebo finálního určení (jako „studie“, „doslovy“, „biografické články“, „jubilejní články“, „varia“ apod.) a v jejich rámci pak dle abecedy. Jsou to zajímavé informace, ale v tomto podání roztříštěné a jen těžko využitelné, zvláště když žánrové určení té které položky je sporné, bibliografie není pročíslovaná a chybějí jí rejstříky (o řadě

dalších nedostatků nemluvě). Pro rychlou orientaci v bibliografii a smysluplnou práci s ní přitom stačilo upustit od nefunkčního systému ve prospěch prostého abecedního nebo chronologického řazení. – Zdá se, že ani jako řemeslo se efektní monografie moc nepovedla. Nezbývá než doplnit k důvodu pod písmenem (a) v prvním odstavci „...a očividně odbytou literárněhistorickou práci“.

www.ipsl.cz